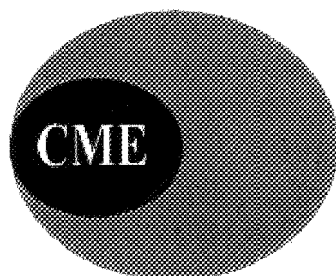

Working Paper Series 6/00

Euroen og de nordiske velferdsstater

Arne Jon Isachsen
Handelshøyskolen BI/CME
Juli 2000

Handelshøyskolen BI
Hovedbiblioteket
24 NOV. 2000

Centre for Monetary Economics

SERIE/HANDE

EUROEN OG DE NORDISKE VELFERDSSTATER

Refleksjoner fra en én-dags konferanse i København, den 22. juni 2000 arrangert av Nordisk Ministerråd

For meg, som hovedsakelig deltar på mer forskningspregede konferanser i økonomi, var det både spennende og interessant å få del i hvordan politikere, dvs. beslutningstakere, vurderer spørsmål som jeg på forskningsmessig basis har brukt noe tid på. Tenker politikere som forskere? Har de fått med seg hva forskere mener å ha avdekket? Og, ikke minst, kan forskere snappe opp synspunkter og nyanser av relevans for eget arbeid?

Første innlegg var av den dansk statsminister, *Poul Nyrup Rasmussen*, eller Nyrup, som danskene sier. Deretter fulgte 11 foredrag, organisert under tre ulike temaer.

Nyrup holdt et engasjert innlegg. Innledningsvis konstaterte han tre ting:

- * Økonomi er kun et virkemiddel for å nå politiske mål.
- * Den økonomiske politikken i Danmark har vært meget vellykket de siste syv årene.
- * En viktig bærebjelke i denne politikken har vært fast kurs mot euro (tidligere mot ecu).

Han minnet deretter om at alternativet til et Nej til EMU den 28. september i år ikke er overgang til inflasjonsmål, men bibehold av fastkurs mot euro. Det fordrer at renten i Danmark følger renten i Euro-landene. Dansk pengepolitikk vil således, også i fortsettelsen, bli bestemt i Frankfurt.

På bakgrunn av disse observasjonene fulgte konklusjonen: Si Ja til EMU. Det vil gi Danmark økt innflytelse på den økonomiske politikken i Europa, uten tap av økonomisk handlefrihet.

Deretter minnet den danske statsministeren om at euroen nå er en *konkret* størrelse. Debatten er ikke som i 1991/92; for eller imot euro. Den nye felles-valutaen er her, enten man liker det eller ikke. Spørsmålet er hva gjør Danmark i denne situasjonen.

Blant fordelene for Danmark av å ta euroen i bruk, nevnte Nyrup følgende:

1. Rentenivået i Danmark ligger et halvt til ett prosentpoeng over euro-renten. Denne

forskjellen vil bli redusert.¹

2. Som medlem av EMU, vil utenlandske investeringer i Danmark ta seg opp.²
3. Med Nei til EMU kan den danske kronen bli utsatt for spekulasjonsangrep. Således er det et *forsikringsargument* som taler i favør av medlemskap. For å illustrere dette poenget pekte Nyrop på at under Asiakrisen høsten 1998 økte rentedifferansen mellom DKK og EUR. Markedet "flyktet" til de store valutaene. De små måtte gi bedre rente for ikke å miste verdi mot de store.
4. Deltakelse i EMU gir Danmark nye *rettigheter*; man får et ord med i laget når den felles pengepolitikken skal utformes. Eller mer konkret, sjefen for Nationalbanken i Danmark får sete i ECBs Council, der endringer i rente besluttes.

Den danske statsminister anførte ytterligere to argumenter for sin sak, uten at jeg fant dem spesielt overbevisende:

5. Med en stor offentlig sektor vil automatiske stabilisatorer i finanspolitikken skjerme dansk økonomi i nedgangstider. Det er ikke åpenbart at *størrelsen* på den offentlige sektoren er relevant her. Rett nok vil en stor offentlig sektor, med tilhørende stor skattebyrde, gjøre at privat sektor får fordel av å betale mindre i skatt, når produksjonen stagnerer. På den annen side, multiplikatoren ved økte offentlige utgifter blir mindre ved høye skattesatser.

Man kan godt ha solide automatiske stabilisatorer i form av romslige ordninger for arbeidsledighetstrygd etc. uten å ha en stor offentlige sektor.

Et annet forhold har med evnen til *omstilling* å gjøre. Om denne evnen er større i privat enn i offentlig sektor, kan det være fint å ha flest mulig arbeidstakere i privat, i en situasjon der omstillinger er hva som kreves.

Hva Nyrop heller burde sagt er at deltakelse i EMU fordrer gode statlige finanser, dvs. gjerne overskudd på statsbudsjettet tilsvarende et par prosent av BNP over konjunktursyklusen. Og her er situasjonen i Danmark god. Overskuddet på statsbudsjettet var omlag 3% av BNP i 1999, og ventes å holde seg på dette nivået de neste par årene.

6. Til sist, den danske statsministeren mente at felles valuta kan sees som fordelingspolitikk, uten at påstanden ble nærmere begrunnet. Dette skjønnte jeg ikke. Maastricht-traktaten er helt klar på at ikke noe land, eller ECB for den saks skyld, skal "bail out" andre Euro-land som måtte få problemer med betjening av sin statsgjeld. Nettopp derfor er det ulik grad av kredittrisiko knyttet til statsobligasjoner denominert i euro fra f. eks. Tyskland og Italia.

Men kanskje hadde Nyrop andre mekanismer i tankene.

¹ Men ikke forsvinne helt. Ser vi på renter på like statspapirer i Euro-landene, er det tidvis opptil 0,4 prosentpoeng i forskjell. Det skyldes ulik *kredittrisiko*, og forskjeller i *likviditetspremier*. Med et stort og likvid obligasjonsmarked i Danmark, og med sunne statsfinanser, er det rimelig å tro at danske obligasjoner ikke vil prises mye over tyske.

² Dette argumentet har vi hørt hundre ganger før, for alle EMU-landene. Imidlertid finnes det et motargument. Utenfor EMU blir Danmark litt mer "spesiell". For foretak som ønsker best mulig diversifisering, kan det være en fordel. Hvilket kan bety at noen investeringer uteblir om Danmark går med i EMU. Nettovirkningen kan vi ikke vite noe sikkert om - hverken *ex ante* eller *ex post*.

Man blir ikke statsminister uten en viss retorisk begavelse. Den danske gav to eksempler. Å ta euroen i bruk innebærer helt fast kurs for den danske kronen. Alternativet til EMU-medlemskap er en fortsettelse av dagens ordning. Men etter et Nei, kan dagens fastkursordning bli vanskeligere å håndtere. Og derfor, konkluderte Nyrup: "Å si Ja forandrer ikke noe. Å si Nei gjør det."

Det andre eksemplet på god retorikk var skillet mellom felles valuta og felles stat. De to tingene har, etter den danske statsministerens syn, lite med hverandre å gjøre. Koordinert økonomisk politikk er svaret på felles mynt - ikke felles statsdannelse.³

Avslutningsvis funderer jeg på en liten ting. Hvorfor sier Nyrup "inkomst" og "samhälle", som er de svenske ordene, og ikke de felles dansk/norske; inntekt og samfunn? Trodde nordmenn var alene om et svenske-kompleks på dette området.

DEL I: EUROENS FØRSTE ÅR

Professor *Niels Thygesen* var nestemann ut. Thygesen var én av tre uavhengige eksperter i Delors-utvalget som, på slutten av 1980-tallet utredet spørsmålet om en monetær union i Europa. Etterpå har han fulgt utviklingen nøye. En imponerende mengde vitenskapelige og populærvitenskapelige artikler om temaet, pluss en solid bok (med Daniel Gros), har kommet fra hans hånd. Intet tilfeldig valg for å foredra over temaet: "*Hvorfor har vi fått euroen?*".

Professoren tok utgangspunkt i at frie kapitalbevegelser har tilsvarende effektivitetsgevinster som fri handel. Men om man tillater fri handel i verdipapirer (i tillegg til i varer og tjenester), har man ikke ro for at valutakursene holdes stabile. Om man både vil ha frie kapitalbevegelser og fravær av ustabile valutakurser, er innføring av felles mynt den eneste mulige løsningen.

Thygesen pekte på at samme inflasjon nok er en *nødvendig*, men langt fra *tilstrekkelig*, betingelse for stabile kurser. Erfaringene fra Sverige og Storbritannia de senere år belyser poenget.

Niels Thygesen pekte på fire forhold som alle nørte opp under ønsket om felles mynt:

1. Etter hvert som de øvrige EMS-landene fikk inflasjon ned på tysk nivå, hvorfor skulle da Tyskland alene bestemme pengepolitikken i Europa? Systemet fra 1979, da EMS og ERM ble etablert, hadde jo utviklet seg til et fastkurssystem med DEM som ankervaluta.

Tyskland hadde, etter Thygesens mening, sans for dette argumentet. Men om en monetær union skulle se dagens lys i Europa, måtte den nye og felles sentralbanken bygges over

³ I International Herald Tribune, 17.-18. juni 2000, finner vi følgende overskrift på s. 4: *French Propose Different Way to Revamp EU*. Tidligere statsminister Alain Juppe og tidligere justisminister Jacques Toubon foreslår å erstatte Europakommisjonen med "... a president and a prime minister for the European Union... The prime minister would then assemble a cabinet from across Europe, based on the number of ministries needed, rather than on a quota of posts for each member country." En slik regjering måtte *utnevnes* av Ministerrådet (som består av statslederne i hvert enkelt EU-land) og *godkjennes* av Europaparlamentet. Denne prosedyren skulle sikre en viss form for folkevalgt, eller demokratisk, forankring.

Er det helt usannsynlig at introduksjon av felles mynt har bidratt til å bane veien for slike tanker?

lesten til Bundesbank. Euroen måtte bli en like sterk valuta som marken. Vel og merke i betydningen av "indre" styrke, dvs. ved fravær av inflasjon.

2. Monetær union ble tidlig sett på som en brekkstang for mer "europeisering" rent generelt. (På dette punkt synes professoren å ha en noe annen oppfatning enn sin statsminister.)
3. Med felles mynt, som omfatter en vel så stor økonomi som De forente stater, vil EU kunne få økt innflytelse globalt.
4. Ved uro på verdens finansmarkeder ble tyske mark presset opp eller ned i forhold til den amerikanske dollaren, mens EU-valutaer forøvrig stort sett fikk være i fred. Det gjorde det meget vanskelig å holde øvrige EU-valutaer stabile mot DEM.

I arbeidet i Delors-komiteen var Storbritannia og Danmark (og ikke Tyskland) mest skeptiske til prosjektet monetær union. Disse to landene betinget seg da også å beholde egen mynt. Det gjorde ikke Sverige, under EU-forhandlingene i 1994. Men da det kom til stykket ville ikke Persson & Co. bli med fra starten av. Rent formelt lot dette seg ordne ved at lovverket for Sveriges Riksbank ikke ble endret slik Maastricht-traktaten forutsatte.

EMU er i stor grad et fransk prosjekt. Men ved folkeavstemningen i Frankrike i september 1992, ble den monetære unionen godtatt med hårfin margin.

Sjefen for Finlands sentralbank, *Matti Vanhala*, hadde som tema: "*Euroens første år*". Han minnet om at Finland har erfaring med monetære unioner i Europa. Fra 1877 til 1914 var vekslingsforholdet mellom finske marke og franske franc helt fast, og 1:1.

Vanhala konstaterte at man trenger minst ti år med felles mynt før en skikkelig vurdering av EMU kan gjøres. Finlands deltakelse i den monetære unionen er diktet av ønsket om å kunne påvirke utviklingen.⁴

Sentralbanksjefen var helt klar på at den felles renten i Euro-land tidvis vil passe enkelte land dårlig. Derfor blir det viktig med andre økonomiske virkemidler på nasjonal basis.

Kravet til fleksibilitet i arbeidsmarkedet vil øke,⁵ mente han. Og la til at "... det er sunt, og ikke helt uvelkomment".

Kritikken om at Vekst- og Stabilitetspakten setter grenser for det enkelte lands finanspolitiske handlingsrom, hadde Vanhala liten sans for. Innenlandske politiske forhold setter disse grensene, mente han.

Avslutningsvis trakk Vanhala frem et rent politisk argument, som han selv la stor vekt på, og som i hvert fall ikke jeg hadde hørt før: Med felles mynt forstummer debatten om renter, inflasjon og valutakurs. Alt leveres fra Frankfurt. Politikerne kan bruke tiden mer meningsfylt. Spørsmål som

⁴ Finlands tidligere sentralbanksjef, Siirka Hämmäläinen, er én av seks medlemmer av ECBs Board. Disse seks, pluss de elleve lands sentralbanksjefer, utgjør ECBs Council, som er det besluttsende organ.

⁵ Er arbeidsmarkedets virkemåte en funksjon av det penge- og valutapolitiske regimet? I mai 1986 devaluerte Norge for niende gang på snaue ti år. Statsminister Gro Harlem Brundtland gjorde det klinkende klart at dette var "siste gang". Det innebar en endring av det monetære regimet. I lys av denne endringen fant partene i arbeidsmarkedet det hensiktsmessig å legge seg på en "moderasjonslinje". Nominelt sett ble tilleggene små. Men kjøpekraft og sysselsetting viste god vekst.

hvordan få til en bedre fungerende økonomi, og raskere økonomisk vekst kommer mer i fokus.

Oppgitt tema for den nederlandske finansminister *Gerrit Zalm* var: "*Hvorfor valgte Nederland euroen?*". Hans enkle budskap var at fordelene av å bli med er klart større enn ulempene. Som eksempel trakk han frem hvordan Asiakrisen høsten 1998 hadde presset frem renteøkninger i "utenforlandet" Sverige, men ikke i Nederland. Videre konstaterte han at Bundesbank ikke tok hensyn til situasjonen i nederlandsk økonomi ved fastsettelse av sine renter. Nå som ECB har erstattet Bundesbank, vil forholdene i Nederland telle med ved pengepolitiske beslutninger.

Som forrige talere var Mr. Zalm klar på at felles mynt gav politikerne mer tid til å arbeide med viktige saker, som tilbudsidepolitikk og reformer i helse- og utdanningsvesenet.

EMU innebærer incentiver til strukturelle reformer, mente Gerrit Zalm, men som den danske statsminister presiserte han at EMU ikke gir føringer for økt overnasjonalitet. For tiden synes det å være god latin, kfr. dog fotnote 3.

Finansministre kan også være muntre. Mr. Zalm rundet av med to sterke argumenter for dansk (og svensk) medlemskap i EMU. "Together we can watch the French". Og, "Out of EMU there is no way to reach second round in Euro 2000."

DEL II: EUROEN OG EUROPAS VELFERDSSTATER

Nils Lundgren, tidligere sjeføkonom i daværende Nordbanken, hadde som tema "*Velferdsstaten i lys av medlemskap i en valutaunion og globaliseringen*". Lundgren var imot svensk medlemskap i EU. Prosjektet felles mynt i Europa har han ikke sansen for. I denne forsamlingen, av pro-euro folk, var Lundgrens synspunkter viktige.

"EU inneholder risiko." "EU er et hot mot nasjonalstaten." Hevde Lundgren. Som er engstelig for at EU vil redusere arenaen for demokrati og solidaritet, dvs. velferdsstaten får trangere vilkår. Han poengterte at mangfold, også hva gjelder institusjoner, er viktig. Det gir konkurranse. Og sikrer at de mest levedyktige vinner frem. Ensrettingen i EU trekker i motsatt retning.

Lundgren frykter at EU kan stå i fare for å bli en dinosaur på leirfötter, var inntrykket jeg satt igjen med.

På det mer spesifikke spørsmålet om euro, mente Lundgren at bibehold av egen mynt kan sees som en forsikringspremie. Man betaler noe for å stå utenfor. Men har muligheten til å gripe til en devaluering om et sjokk skulle ramme økonomien.⁶

EMU vil føre til økt spesialisering, mente Lundgren. Sjokk som rammer enkelt-næringer vil også ramme enkelte-land. Med fravær av muligheten for å devaluere, må arbeidsmarkedet ta mer av støyten. Etersom negativ lønnsøkning, etter Lundgrens oppfatning, ikke er mulig, vil flyttestrømmene i Europa måtte øke.⁷

⁶ Minner om at Nyrup også brukte metaforen "forsikring". Men i hans verden var det det å gå med i EMU som gav en forsikring. Mot spekulasjon mot egen valuta, som måtte møtes med uønsket høy rente.

⁷ I Finland ble man i 1993 "nesten" enige om en generell reduksjon i lønn for alle. Men bare nesten. I stedet fikk

På dette punktet virket ikke Lundgren helt oppdatert. Det jeg har i tankene er den såkalte Krugman-versus-Krugman-debatten. Krugman I er Lundgrens poeng. Men Krugman II hører også med. Argumentet her er at felles mynt gir økt handel, og det hovedsakelig i likeartede varer og tjenester. Sannsynligheten for asymmetriske sjokk, som skulle tilsi ønskeligheten av en devaluering, vil reduseres. Land som etablerer en monetær union, vil over tid egne seg stadig bedre for felles mynt.

Den største ulempen for Sverige av å stå utenfor EMU var, etter Nils Lundgrens mening, at man avskjærer svensk næringsliv muligheten for deltakelse i et dypt og likvid obligasjonsmarked, i egen valuta. Imidlertid har mange av de store, svenske multinasjonale foretakene hovedtyngden av sin virksomhet i Euro-området. For dem blir euro nærmest som en hjemmevaluta å regne. Dermed kan også disse bedriftene dra nytte av et raskt voksende kapitalmarked i euro.

Temaet for professor *Peter Birch Sørensen* ved Københavns universitet, var "*Euroen og velferdsstaten i Danmark og Europa*". Han pekte på noe som jeg burde vite, men ikke visste, nemlig at trygdeytelser (og andre overføringer) blir ulikt beskattet i ulike land. Når arbeidsledighetstrygd blir beskattet i Norge, men ikke i Tyskland, vil skatt i prosent av BNP bli større i Norge enn i Tyskland, alt annet like. Med større offentlige inntekter i Norge enn i Tyskland kan man forledes til å tro at velferdsstaten er noe landene i Norden har monopol på. Slik er det ikke.

Velferdsstaten trues ikke av EMU, mente Birch Sørensen, men globalisering som svekker grunnlaget for beskatning av bevegelige skattegrunnlag, gjør det. Når nå EU er i ferd med å få på plass regler om beskatning av kapital som hindrer skattemessige lurerier, er det med på å sikre velferdsstaten.

Et tredje poeng i professorens foredrag var at når ECB får troverdighet for å holde inflasjonen i sjakk, vil det gjøre pengepolitikk mer effektiv i nedgangstider. En reduksjon i ECBs styringsrenter, i en situasjon med mye ledige ressurser, vil ikke skape forventninger om økt inflasjon. I stedet går (forventet) realrente ned. Etterspørsel og sysselsetting tar seg opp.

Tine Brøndum fra dansk LO snakket om "*Danskenes velferd og den felles valuta*". Hun så samarbeidet i EU som en mulighet for de politiske myndigheter for å gjenvinne kontroll. "Felles mynt blir et virkemiddel mot uheldige konsekvenser av globalisering", mente hun. For LO blir internasjonalt samarbeid stadig viktigere.

Tine Brøndum minnet om at EMU ikke setter krav til *størrelsen* på offentlig sektor, bare til *balansen* mellom utgifter og inntekter på det offentliges hender.

Fjerde og siste taler i denne omgang var administrerende direktør Per Olofsson i Svenska Industriförbundet. Han talte over temaet "*Euroen og velferden*". Det eneste poenget jeg fikk med fra hans innlegg var dette: Økonomisk stabilitet er en forutsetning for velferd. Stemmer det?, undret jeg. Hva med økonomisk vekst?

man en devaluering av den finske marken. Hvordan vil Finland idag, med euro og uten mark, håndtere en tilsvarende situasjon? Vil en allmen og generell reduksjon i lønn, for å komme ut av et økonomisk utføre, være akseptabelt når muligheten for en devaluering ikke lenger finnes?

Sett at et land kan velge mellom to alternativer - eller strategier - for den økonomiske utviklingen de neste 20 årene.

	Arbeidsløshet		Økonomisk vekst	
	Intervall	Gj.snitt	Intervall	Gj.snitt
Alternativ I	3-10%	6%	(-1)-5%	3%
Alternativ II	4-6%	5%	0-3%	2%

Ved alternativ I velger man en dynamisk og omstillingsvillig politikk. Prisen man betaler er tidvis høy arbeidsløshet (opptil 10%). Veksten er ujevn (mellom minus 1% og pluss 5%). Men i gjennomsnitt god (3%).

Ved alternativ II er trygghet viktigere enn omstilling. Det blir små variasjoner i arbeidsløshet (4-6%) og vekst (0-3%). Men over tid blir den økonomiske veksten beskjeden (2%).

Tilbake til Olofsson. Ved hvilket alternativ trygges velferden best? I et kort tidsperspektiv, ved Alternativ II. I et langt, ved Alternativ I. Etter 20 år har BNP vokst fra 100 til 181 ved I, og til 149 ved II. Har altså 21% mer til fordeling i det lange løp, om en "tøff" linje kjøres i det korte løp. Disse betraktningene, som jeg gjorde meg under resten av Olofssons foredrag, og som jeg derfor ikke kan referere, munner ut i noe som ligner et paradoks: Ved sterk satsning på trygghet og velferd i det korte løp, kan man svekke grunnlaget for trygghet og velferd i det lange løp.

Olofssons utsagn om at økonomisk stabilitet er en forutsetning for velferd, blir således noe unyansert. Det *høres* så riktig ut, men *er* det kanskje ikke.

Om vi titter rundt i verden, kan Finlands erfaring de siste ti årene belyse et land som valgte Alternativ II. Stolte og selvbevisste finner, slik vi møter dem idag, tyder på at de er fornøyd med dette valget.

DEL III: DE NORDISKE LANDS FORSKJELLIGE TILKNYTNING TIL EUROSAMARBEIDET

Så var turen kommet til de nordiske lands finansministre. Med innledningsordene: "Gode nordiske venner", åpnet vår egen *Karl Eirik Schjøtt-Pedersen* ballet. Norge er et "utenforland" til EU, og dermed til EMU. Til høsten vil regjeringen legge frem en Stortingsmelding om vårt forhold til Europa, dog uten å ta opp spørsmålet om medlemskap.

Schjøtt-Pedersens presisering av at han ikke vil undervurdere virkningen for Norge av å stå utenfor, kan det tyde på at denne regjeringen legger opp til en mer offensiv EU-politikk enn den forrige?

Om Danmark, Sverige og Storbritannia over tar euroen i bruk, vil norsk eksport til Euro-land stige fra 40% til 70%.

De største ulempene ved ikke å være med i EMU (og i EU) er mangel på innflytelse og en sårbar

valutakurs.

Finlands *Sauli Niinistö* er mer fargerik enn politikere flest. Han minnet om hva Mark Twain en gang sa om Robert Wagners musikk; den er ikke så ille som den høres ut. Noe tilsvarende kan sies om euroen; den er langt bedre enn den ser ut.

I debatten om euro har man glemt det faktum at felles mynt letter markedsadgangen i andre land. For Finland har deltakelse i EMU gitt betydelig oppsving i eksporten til Italia, Spania og Portugal.

Det er ingen idag som beklager at Finland tok skrittet inn i EMU. Tidligere motstandere av felles mynt er nå opptatt av hvordan Finland kan være med å påvirke den økonomiske politikken i EU.

Frem til Sovjetunionens oppløsning, ved inngangen til 1990-årene, ble Finland sett på som det "minst vestlige" av de nordiske land. Ti år senere er Finland det førende land i Norden hva gjelder innflytelse på den økonomiske politikken i Europa. Hvem kunne gjettest det? Ikke uten stolthet kunne Niinistö konstatere at med solid økonomisk vekst - anført av giganten Nokia, legger jeg til - blir Finland lyttet mer til i internasjonale fora enn noen kan huske.

Den finske finansminister rundet av like bastant som han startet: "Jeg kan ikke se et eneste negativt aspekt av EMU for Finland."

Det kunne imidlertid *Bosse Ringholm*, hans sydlige kollega, for Sverige. Etter innledningsvis å ha konstatert at svensk økonomi går så det suser, presiserte han at to krav må tilfredsstilles før Sverige blir med i EMU. Man må ha rom for å kunne drive motkonjunkturpolitikk. Og lønnsveksten i Sverige må være på linje med Euro-landenes.

I lys av finansministerens egen innledning fortonet disse kravene seg noe underlige. Sverige har overskudd på statsbudsjettet og en lav lønns- og prisstigning. Hva som åpenbart holder sosialdemokratene tilbake fra å gå sterkere ut i favør av å bli med i EMU er den innenlandske opinionen. Med bare 33% for, 42%, og resten uten mening, finner ikke regjeringen det opportunt å presse på for en avklaring i dette spørsmålet. I stedet vil Sverige forlenge en opsjon de andre EU-landene ikke visste at Sverige hadde. Hvordan folkeavstemningen om euro går i Danmark den 28. september, er neppe uvesentlig for de svenske vurderingene.

Geir H. Haarde heter den islandske finansministeren. For Island, som har en valutakurv som ankerfeste for kronens internasjonale verdi, har euroens svekkelse mot dollaren gjort den islandske kronen sterkere mot euro. Det har svekket sagafolkets konkurransevne i Euro-land. Hvorvidt Island - om man kunne - ønsker å ta euroen i bruk, fikk jeg ikke tak i.

Marianne Jelved, den danske økonomiministeren, hadde siste innlegg. Hun åpnet originalt. Om det hadde vært folkeavstemning om Öresundbroen, ville det ganske sikkert blitt Nei, sa hun. Men nå står den der, og alle er stolte og glade.

Marianne Jelved poengterte at finanspolitikken blir mer virkningsfull med felles mynt. Hverken renter

eller valutakurs blir påvirket. Det betyr at man slipper "crowding-out"-effekter. Mer presist, økte offentlige utgifter i Danmark drar ikke opp renten på euro, og fortrenger således ikke innenlandske realinvesteringer. Heller ikke vil netto-eksporten bli fortrent ved en ekspansiv finanspolitikk. Med felles mynt finnes det ingen egen dansk valuta som kan appresiere.

Som sin nederlandske kollega, og som sin egen statsminister, presiserte den danske økonomiministeren at felles mynt ikke er noe steg i retning av en politisk føderasjon. EMU gir ytterligere et forum for samtaler om felles problemer. Men disse skal løses på nasjonal basis.